

Podmioty gospodarki społecznej w 2021 r.

26.01.2023 r.

1,5%

udział podmiotów gospodarki społecznej w zatrudnieniu w gospodarce narodowej

W 2021 r. aktywną działalność prowadziło 97,4 tys. podmiotów gospodarki (ekonomii) społecznej. Zatrudniały one 209,1 tys. osób na podstawie stosunku pracy, z czego 25,9 tys. osób ze względu na przynależność do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. Roczne przychody wygenerowane w tej zbiorowości podmiotów kształtowały się na poziomie 40,1 mld zł, a poniesione koszty – 37,6 mld zł.

Aktywne podmioty

W 2021 r. aktywną działalność prowadziło 96,1 tys. organizacji non-profit oraz 1,3 tys. spółdzielni spełniających definicję podmiotów ekonomii społecznej. Wśród podmiotów gospodarki społecznej było 0,6 tys. przedsiębiorstw społecznych, z czego 47,1% stanowiły organizacje non-profit, a 52,9% spółdzielnie.

Największą część organizacji non-profit stanowiły typowe stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne (33,1%), a następnie stowarzyszenia sportowe (19,6%) i fundacje (17,5%). Niski udział z kolei miały koła łowieckie (2,7%), społeczne podmioty wyznaniowe (2,1%) oraz samorząd gospodarczy i kółka rolnicze (1,3%). Status organizacji pożytku publicznego (OPP) posiadało 9,8% organizacji non-profit.

Zbiorowość spółdzielni tworzyły głównie spółdzielnie socjalne (67,0%), następnie spółdzielnie pracy (24,6%) oraz w najmniejszej części spółdzielnie inwalidów i niewidomych (8,4%).

W 2021 r. działało 96,1 tys. organizacji non-profit i 1,3 tys. spółdzielni

Wykres 1. Liczba aktywnych podmiotów gospodarki społecznej według rodzaju w 2021 r.

Organizacje non-profit najczęściej jako główną dziedzinę działalności wskazywały sport, turystykę, rekreację i hobby (26,8%), a następnie ratownictwo (15,2%), kulturę i sztukę (12,4%) czy edukację i wychowanie (10,7%).

Dla spółdzielni przeważającym rodzajem działalności było przetwórstwo przemysłowe (20,8%). Biorąc pod uwagę rodzaj podmiotu, większość spółdzielni inwalidów i niewidomych prowadziła działalność w zakresie przetwórstwa przemysłowego (76,1%). Z kolei spółdzielnie

pracy i socjalne zajmowały się bardziej zróżnicowaną działalnością. Trzy kluczowe sekcje PKD, w ramach których spółdzielnie pracy prowadziły swoją działalność, to: przetwórstwo przemysłowe (27,6%), działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (15,0%) oraz handel hurtowy i detaliczny (13,6%). Spółdzielnie socjalne najczęściej zajmowały się działalnością związaną z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (22,0%), działalnością w zakresie usług administrowania i wspierającą (19,7%), ale również działalnością w ramach opieki zdrowotnej i pomocy społecznej (14,7%), czy przetwórstwem przemysłowym (11,3%).

Zatrudnienie i jego reintegracyjny wymiar

Na koniec 2021 r. w omawianych podmiotach gospodarki społecznej zatrudnionych na podstawie stosunku pracy było 209,1 tys. osób, z czego dla 176,6 tys. osób było to główne miejsce pracy. Większość zatrudnionych pracowało w organizacjach non-profit (182,3 tys. osób). W porównaniu do przeciętnej liczby osób pracujących w gospodarce narodowej zatrudnienie w podmiotach gospodarki społecznej na dzień 31 grudnia 2021 r. stanowiło 1,2%, a w odniesieniu do zatrudnienia na podstawie stosunku pracy – 1,5%.

W organizacjach non-profit na koniec 2021 r. było zatrudnionych 182,3 tys. osób, a w spółdzielniach – 26,8 tys.

Wykres 2. Liczba osób zatrudnionych na umowę o pracę w podmiotach gospodarki społecznej według stanu na 31.12.2021 r.

Przeciętnie na jeden podmiot zatrudniający przypadają 14 pracowników, z czego najwyższą średnią charakteryzowały się spółdzielnie inwalidów i niewidomych (102 osoby), a następnie spółdzielnie pracy (30 osób) i społeczne podmioty wyznaniowe (29 osób).

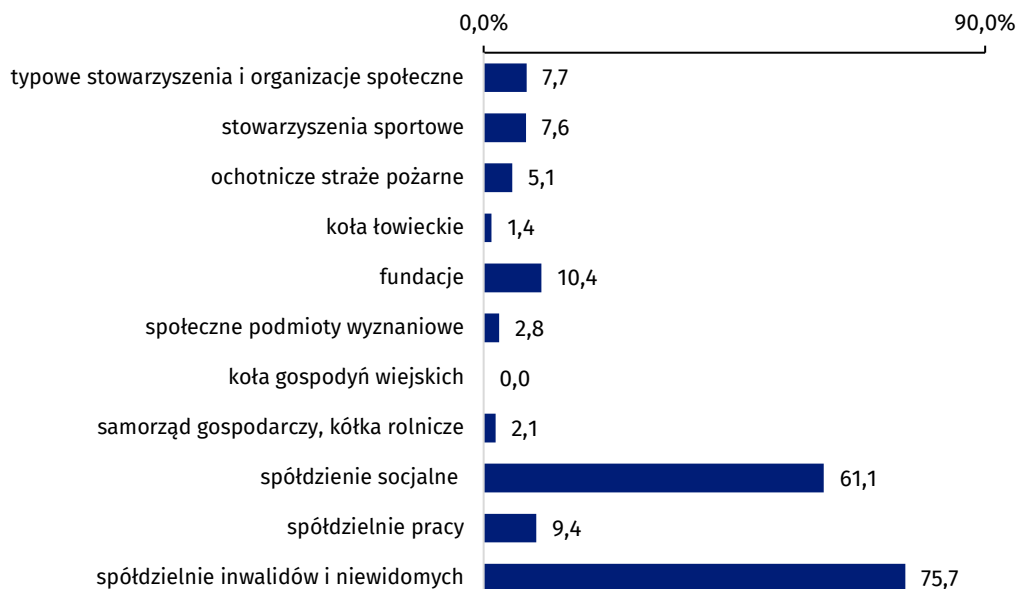
W przedsiębiorstwach społecznych zatrudnionych było 5,8 tys. osób, co średnio stanowiło 10 pracowników.

Wśród osób zatrudnionych na umowę o pracę w podmiotach gospodarki społecznej znajdowały się osoby przyjęte do pracy ze względu na przynależność do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W 2021 r. było to 25,9 tys. osób, co stanowiło 12,4% ogółu zatrudnionych. Ponad połowa powyższej zbiorowości była zatrudniona w spółdzielniach (13,2 tys. osób; 51,0%), z czego 32,6% w spółdzielniach inwalidów i niewidomych, a 15,1% w spółdzielniach socjalnych. Ponadto w przypadku spółdzielni inwalidów i niewidomych osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym stanowiły 75,7% ogółu zatrudnionych w tych podmiotach. W związku ze specyfiką tego rodzaju spółdzielni były to w większości osoby zatrudnione ze względu na niepełnosprawność (99,5%). W spółdzielniach socjalnych 61,1% zatrudnionych to były osoby z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zatrudniono ze względu na niepełnosprawność (44,8%) lub bezrobocie (39,0%).

Osoby przynależące do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym stanowiły 12,4% ogółu zatrudnionych

W przedsiębiorstwach społecznych było zatrudnionych 3,4 tys. osób ze względu na przynależność do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, co stanowiło 58,0% ogółu zatrudnionych w tego rodzaju podmiotach.

Wykres 3. Odsetek osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym^a wśród zatrudnionych na umowę o pracę w podmiotach gospodarki społecznej według stanu na 31.12.2021 r.

a Osoby zagrożone wykluczeniem społecznym to osoby, które w momencie podjęcia zatrudnienia w podmiocie należały do jednej z następujących grup: bezrobotni; osoby do 30. roku życia lub po ukończeniu 50. roku życia, jeśli posiadały status osoby poszukującej pracy; osoby poszukujące pracy niepozostające w zatrudnieniu lub niewykonyjące innej pracy zarobkowej; osoby niepełnosprawne; bezdomni; uzależnieni od alkoholu lub innych środków odurzających; osoby z zaburzeniami psychicznymi; osoby zwolnione z zakładów karnych; uchodźcy; osoby podlegające ubezpieczeniu społecznemu rolników w pełnym wymiarze, jeżeli ich dochód wynosi nie więcej niż dochód z 6 hektarów przeliczeniowych; osoby spełniające kryteria dochodowe umożliwiające przyznanie świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej; osoby usamodzielniane.

Działania z zakresu reintegracji społecznej lub zawodowej na rzecz pracowników prowadziło 7,2% zatrudniających podmiotów gospodarki społecznej, 3,7% organizacji non-profit i 45,8% spółdzielni. Pracownicy korzystali głównie ze spotkań i wyjazdów integracyjnych (58,3% organizacji non-profit i 61,8% spółdzielni) lub uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych (odpowiednio 38,4% i 29,7%). W zakresie reintegracji społecznej lub zawodowej wyróżniły się, ze względu na swój profil działania, spółdzielnie inwalidów i niewidomych – 78,0% prowadziło takie działania na rzecz pracowników. W ramach działań z zakresu reintegracji społecznej lub zawodowej spółdzielnie inwalidów i niewidomych oferowały indywidualne programy rehabilitacji (83,5%), turnusy rehabilitacyjne (67,1%) lub zakładowe ośrodki zdrowia lub rehabilitacji (47,1%). Wysoki udział podmiotów zapewniających pracownikom działania z zakresu reintegracji społecznej lub zawodowej wystąpił także w przedsiębiorstwach społecznych – 49,6%.

W 2021 r. 1,1% podmiotów gospodarki społecznej przyjęło do pracy niespełna 0,5 tys. osób po zakończeniu udziału w jednostkach reintegracji społeczno-zawodowej (centrach integracji społecznej, klubach integracji społecznej, warsztatach terapii zajęciowej lub zakładach aktywności zawodowej). Wśród organizacji non-profit 0,7% zatrudniło osoby po jednostkach reintegracyjnych (0,3 tys. osób). W przypadku spółdzielni takich pracowników zatrudniły jedynie spółdzielnie socjalne (7,2%) i było to 0,2 tys. osób. Na tle ogółu wyróżniły się także przedsiębiorstwa społeczne – 7,1% z nich zatrudniło w 2021 r. 0,1 tys. osób po zakończeniu udziału w jednostkach reintegracji społeczno-zawodowej.

Przychody i koszty

W 2021 r. podmioty gospodarki społecznej wygenerowały przychody o łącznej wartości 40,1 mld zł. Najwyższy udział w przychodach ogółem miały typowe stowarzyszenia i organizacje społeczne (13,1 mld zł), a następnie fundacje (12,8 mld zł). Przychody spółdzielni wyniosły 4,0 mld zł i stanowiły 10,0% całkowitej kwoty wpływów podmiotów gospodarki społecznej. Podmioty posiadające status przedsiębiorstwa społecznego osiągnęły przychody o łącznej wartości 0,5 mld zł.

Przychody podmiotów gospodarki społecznej w 2021 r. osiągnęły wartość 40,1 mld zł

Wykres 4. Przychody podmiotów gospodarki społecznej w 2021 r.

Wśród spółdzielni odnotowano zdecydowanie wyższe wartości przeciętnych przychodów niż wśród organizacji non-profit (3 121,2 tys. zł wobec 415,6 tys. zł). Szczególnie wysokie średnie wartości przychodów wystąpiły w spółdzielniach inwalidów i niewidomych (13 248,9 tys. zł) oraz w spółdzielniach pracy (6 211,3 tys. zł). Organizacje non-profit charakteryzowały się znacznym zróżnicowaniem finansowym. Porównując średnią wartość przychodów, najwyższy wskaźnik osiągnęły społeczne podmioty wyznaniowe – 2 192,9 tys. zł, a najniższą średnią wartość przychodów odnotowano wśród kół gospodyń wiejskich (10,1 tys. zł), a następnie w ochotniczych strażach pożarnych (45,0 tys. zł).

W 2021 r. środki z nierynkowych źródeł publicznych pozyskało 63,5% organizacji non-profit oraz 60,5% spółdzielni. Wśród organizacji non-profit korzystających ze środków publicznych przeważały podmioty, które otrzymały dotacje udzielone w trybie otwartego konkursu ofert, stanowiąc 35,2% ogółu organizacji deklarujących uzyskanie przychodów w 2021 r. Wśród spółdzielni najwyższy odsetek korzystających ze źródeł publicznych dotyczył podmiotów, które otrzymały dofinansowanie do wynagrodzeń lub składek na ubezpieczenia społeczne osób zatrudnionych (44,3%). Dla spółdzielni głównym źródłem przychodów były środki rynkowe, stanowiące 90,5% ogółu przychodów uzyskanych w 2021 r. Korzystanie z nich zadeklarowało aż 99,0% badanych spółdzielni, wobec 36,7% organizacji non-profit. W ogólnej kwocie przychodów organizacji non-profit największy udział miały środki o charakterze nierynkowym (publiczne 46,9% i niepubliczne 16,0%). Przychody o charakterze rynkowym stanowiły mniej niż 1/3 wszystkich wpływów odnotowanych przez organizacje non-profit. Uwzględniając rodzaj podmiotu, z jednej strony wyróżniają się spółdzielnie pracy, których przychody w 96,4% pochodziły ze źródeł rynkowych, a z drugiej ochotnicze straże pożarne, gdzie 81,0% środków pochodziło ze źródeł nierynkowych. Przychody przedsiębiorstw społecznych w zbliżonym stosunku procentowym pochodziły ze źródeł rynkowych i nierynkowych (odpowiednio 49,0% i 48,9%).

Dla spółdzielni głównym źródłem przychodów były środki rynkowe (90,5%), a w organizacjach non-profit większość przychodów stanowiły środki pochodzące ze źródeł nierynkowych (62,9%)

W 2021 r. 92,4% podmiotów gospodarki społecznej wykazało ponoszenie kosztów, których wartość wyniosła 37,6 mld zł. Organizacje non-profit wydatkowały łącznie 33,8 mld zł, z czego

87,4% stanowiły koszty z tytułu prowadzonej działalności statutowej. Koszty spółdzielni osiągnęły wartość 3,8 mld zł. Największą ich część stanowiły koszty zużycia materiałów i energii (35,3%) oraz wynagrodzenia osobowe brutto (32,0%).

Wykres 5. Koszty podmiotów gospodarki społecznej w 2021 r.

W 2021 r. pożyczkę lub kredyt zaciągnęło 1,5 tys. organizacji non-profit i 0,2 tys. spółdzielni. Łącznie podmioty te stanowiły 1,7% ogółu badanej zbiorowości. Całkowita wartość zaciągniętych pożyczek i kredytów wyniosła 395,1 mln zł, z czego 2/3 stanowiły zobowiązania typowych stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz fundacji. Spółdzielnie zaciągnęły pożyczki lub kredyty na łączną sumę 63,0 mln zł, co stanowiło 15,9% ogólnej wartości zobowiązań przyjętych przez podmioty gospodarki społecznej. Średnia wartość pożyczek i kredytów zaciągniętych przez organizacje non-profit wyniosła 217,1 tys. zł, a przeciętna wartość zobowiązań podjętych przez spółdzielnie sięgnęła kwoty 372,8 tys. zł. Najwyższą średnią odnotowano w spółdzielniach inwalidów i niewidomych (1 157,8 tys. zł), następnie wśród społecznych podmiotów wyznaniowych (979,1 tys. zł). W dwóch rodzajach organizacji non-profit – kołach łowieckich i kołach gospodyń wiejskich zaciąganie kredytów niemal nie występowało.

Wartość pożyczek i kredytów zaciągniętych przez podmioty gospodarki społecznej wyniosła 395,1 mln zł

Informacja metodologiczna

Do opracowania informacji sygnałnej zostały wykorzystane wstępne wyniki z pierwszej edycji badania GUS 1.04.09. Działalność integracyjna podmiotów gospodarki społecznej za 2021 r., zrealizowanego na formularzach SOF-5 (Sprawozdanie o współpracy, zarządzaniu i działalności integracyjnej wybranych organizacji non-profit) i GS-S (Sprawozdanie o działalności spółdzielni: pracy, socjalnych, inwalidów i niewidomych).

Oba sprawozdania były realizowane za pośrednictwem Portalu Sprawozdawczego, z wykorzystaniem poczty elektronicznej, a także tradycyjną metodą pocztową.

Badanie na formularzu SOF-5 miało charakter panelowy, a w jego kartotece znalazły się jednostki z kartoteki SOF-1 (Sprawozdanie z działalności fundacji, stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych) i SOF-4s (Sprawozdanie z działalności samorządu gospodarczego i zawodowego), które za 2020 r. złożyły sprawozdania. Ze względu na to, że kartoteka do badania SOF-5 za 2021 r. była stworzona na podstawie kartoteki SOF-1 i SOF-4s za 2020 r., do uogólnienia wyników konieczne było uwzględnienie zmian w operacie, które nastąpiły pomiędzy edycjami badań. Do tego celu wykorzystano dane z Bazy Jednostek Statystycznych według stanu na 31 grudnia 2021 r. oraz dane z ZUS. Do zbioru wynikowego zostały skonstruowane wagi, które umożliwiły uogólnienie pozyskanych danych na całą populację aktywnych jednostek.

Sprawozdaniem GS-S objęte były wszystkie aktywne spółdzielnie spośród badanych typów, jednak ze względu na to, że nie wszystkie aktywne podmioty złożyły sprawozdanie również konieczna była konstrukcja wag uogólniających dane na całą populację aktywnych spółdzielni.

Tablica 1. Kompletność realizacji badań SOF-5 i GS-S za 2021 r.

Sprawozdanie	Kartoteka badania	złożone sprawozdania	jednostki nieaktywne	odmowa udziału w badaniu, w tym ze względu na zdarzenia losowe	brak kontaktu	pozostałe	
							w tys.
SOF-5	22,7	100,0	93,5	3,4	2,8	0,2	0,1
GS-S	1,5	100,0	81,2	8,8	7,5	1,7	0,8

W wyniku zastosowanego uogólnienia zbiorowość aktywnych podmiotów gospodarki społecznej na dzień 31.12.2021 r. stanowiło 96,1 tys. organizacji non-profit oraz 1,3 tys. spółdzielni socjalnych, pracy oraz inwalidów i niewidomych.

W niniejszym opracowaniu pojęcie podmioty gospodarki społecznej jest tożsame z pojęciem podmioty ekonomii społecznej. Do tej zbiorowości zostały zaliczone tylko takie jednostki, które mieszczą się w zakresie podmiotowym badania i w definicji podmiotów ekonomii społecznej wprowadzonej ustawą o ekonomii społecznej z dnia 5 sierpnia 2022 r. Są to: stowarzyszenia, fundacje, koła gospodyń wiejskich, społeczne podmioty wyznaniowe, kółka rolnicze, samorząd gospodarczy oraz spółdzielnie: pracy, socjalne, inwalidów i niewidomych. Dodatkowo należy zaznaczyć, że przedsiębiorstwa społeczne zostały zidentyfikowane w oparciu o obowiązujący w 2021 r. stan prawny, a więc nie są to przedsiębiorstwa społeczne, które uzyskały taki status na podstawie ustawy o ekonomii społecznej. Prezentowana liczba przedsiębiorstw społecznych jest według stanu listy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej na 31.12.2021 r.

W przypadku cytowania danych Głównego Urzędu Statystycznego prosimy o zamieszczenie informacji: „Źródło danych GUS”, a w przypadku publikowania obliczeń dokonanych na danych opublikowanych przez GUS prosimy o zamieszczenie informacji: „Opracowanie własne na podstawie danych GUS”.

Opracowanie merytoryczne:
Departament Badań Społecznych

Dyrektor dr Piotr Łysoń
Tel. 22 449 40 27

Rozpowszechnianie:
Rzecznik Prasowy Prezesa GUS

Karolina Banaszek
Tel: 695 255 011

Urząd Statystyczny w Krakowie

Dyrektor Agnieszka Szlubowska
Tel: 12 420 40 50

Wydział Współpracy z Mediami

Tel: 22 608 38 04

e-mail: obslugaprasowa@stat.gov.pl

stat.gov.pl

@GUS_STAT

@GlownyUrzadStatystyczny

gus_stat

glownyurządstatystycznygus

glownyurządstatystyczny

Powiązane opracowania

[Zaangażowanie podmiotów gospodarki społecznej w pomoc w związku z działaniami wojennymi na terytorium Ukrainy \(24.02-31.03.2022 r.\)](#)

[Rozwój ekonomii społecznej w 2019 r. Wyniki badań pilotażowych](#)

[Współpraca organizacji non-profit z innymi podmiotami w 2021 r.](#)

[Sektor non-profit w 2020 r. Stowarzyszenia, fundacje, społeczne podmioty wyznaniowe, samorząd gospodarczy i zawodowy](#)

[Zarządzanie w organizacjach non-profit w 2019 roku](#)

[Rachunek satelitarny gospodarki społecznej dla Polski za 2018 r.](#)